

قانون شوراهای حل اختلاف

مبحث اول: مقررات عمومی

ماده 1- به منظور حل اختلاف و صلح و سازش بین اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی شوراهای حل اختلاف که در این قانون به اختصار شورا نامیده می‌شود، تحت نظارت قوه قضائیه و با شرایط مقرر در این قانون تشکیل می‌گردد.

تبصره - تعیین محدوده فعالیت جغرافیایی شورا در هر حوزه قضائی به عهده رئیس همان حوزه قضائی می‌باشد.

ماده 2- رئیس کل دادگستری استان می‌تواند برای رسیدگی به امور خاص به ترتیب مقرر در این قانون شوراهای تخصصی تشکیل دهد.

مبحث دوم: ترکیب اعضاء و چگونگی انتخاب

ماده 3- هر شورا دارای سه نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی‌البدل است و می‌تواند برای انجام وظایف خود دارای یک دفتر باشد که مسئول آن توسط رئیس شورا پیشنهاد و ابلاغ آن از سوی رئیس کل دادگستری استان یا معاون ذی‌ربط وی صادر می‌شود.

ماده 4- در هر حوزه قضائی یک یا چند نفر قاضی دادگستری که قاضی شورا نامیده می‌شوند مطابق مقررات این قانون انجام وظیفه می‌نمایند. قاضی شورا می‌تواند همزمان عهده‌دار امور چند شورا باشد.

ماده 5 - قاضی شورا با ابلاغ رئیس قوه قضائیه از میان قضات شاغل منصوب خواهد شد و احکام انتصاب سایر اعضاء شورا پس از احراز شرایط توسط رئیس قوه قضائیه و یا شخصی که توسط ایشان تعیین می‌گردد، صادر می‌شود.

مبحث سوم: شرایط عضویت

ماده 6 - اعضاء شورا باید متدین به دین مبین اسلام بوده و دارای شرایط زیر باشند:

الف - تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

ب - اعتقاد و التزام عملی به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ولایت مطلقه فقیه.

ج - حسن شهرت به امانت و دیانت و صحت عقل.

د - عدم اعتیاد به مواد مخدر یا روان‌گردان یا سکرآور.

ه - دارا بودن حداقل 35 سال تمام.

و - دارا بودن کارت پایان خدمت وظیفه عمومی یا معافیت از خدمت.

ز - دارا بودن مدرک کارشناسی جهت اعضاء شوراهای حل اختلاف شهر.

ح - متأهل بودن.

ط - سابقه سکونت در محل شورا حداقل به مدت شش ماه و تداوم سکونت پس از عضویت.

ی - نداشتن سابقه محکومیت مؤثر کیفری و عدم محرومیت از حقوق اجتماعی.

تبصره 1- برای عضویت در شورا دارندگان مدرک دانشگاهی یا حوزوی در رشته‌های حقوق قضائی یا الهیات با گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی در اولویت هستند.

تبصره 2- برای عضویت در شوراهای مستقر در روستا، داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن الزامی است.

تبصره 3- رئیس قوه قضائیه می‌تواند برای صلح و سازش در دعاوی احوال شخصیه اقلیتهای دینی موضوع اصل سیزدهم (13) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران شورای حل اختلاف خاص تشکیل دهد. اعضاء این شورا باید متدین به دین خود باشند.

ماده 7- قضات (به استثناء قضات شورا)، کارکنان دادگستری، وکلاء و مشاوران حقوقی و پرسنل نیروی انتظامی و اطلاعاتی تا زمانی که در سمتهای شغلی خود هستند حق عضویت در شورا را ندارند.

مبحث چهارم: صلاحیت شورا

ماده 8 - در موارد زیر شورا با **تراضي طرفین** برای صلح و سازش اقدام می‌نماید:

الف - کلیه امور مدنی و حقوقی.

ب - کلیه جرائم قابل گذشت.

ج - جنبه خصوصی جرائم غیرقابل گذشت.

تبصره - در صورتی که رسیدگی شورا با درخواست یکی از طرفین صورت پذیرد و طرف دیگر تا پایان جلسه اول عدم تمایل خود را برای رسیدگی در شورا اعلام نماید، شورا درخواست را بایگانی و طرفین را به مرجع صالح راهنمایی می‌نماید.

ماده 9- شورا در موارد زیر رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می‌نماید:

الف - در جرائم بازدارنده و اقدامات تأمینی و تربیتی و امور خلافي از قبیل تخلفات راهنمایی و رانندگی که مجازات نقدی قانونی آن حداکثر و مجموعاً تا سی میلیون (30.000.000) ریال و یا سه ماه حبس باشد.

ب - تأمین دلیل

تبصره - شورا مجاز به صدور حکم حبس نمی‌باشد.

ماده 10- دعاوی زیر قابلیت طرح در شورا را حتی با توافق طرفین ندارد.

الف - اختلاف در اصل نکاح، اصل طلاق، فسخ نکاح، رجوع، نسب.

ب - اختلاف در اصل وقفیت، وصیت، تولیت.

ج - دعاوی راجع به حجر و ورشکستگی.

د - دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی.

ه - اموری که به موجب قوانین دیگر در صلاحیت مراجع اختصاصی یا مراجع قضائی غیر دادگستری می‌باشد.

ماده 11 - قاضی شورا در موارد زیر با مشورت اعضاء شورای حل اختلاف رسیدگی و مبادرت به صدور رأی

می‌نماید.

1- دعاوی مالی در روستا تا بیست میلیون (20.000.000) ریال و در شهر تا پنجاه میلیون (50.000.000) ریال.

2- کلیه دعاوی مربوط به تخلیه عین مستأجره به جز دعاوی مربوط به سرقت و حق کسب و پیشه.

3- صدور گواهی حصر وراثت، تحریر ترکه، مهر و موم ترکه و رفع آن.

4- ادعای اعسار از پرداخت محکوم به در صورتی که شورا نسبت به اصل دعاوی رسیدگی کرده باشد.

ماده 12- در کلیه اختلافات و دعاوی خانوادگی و سایر دعاوی مدنی دادگاه رسیدگی کننده می‌تواند با توجه به کیفیت دعاوی یا اختلاف و امکان حل و فصل آن از طریق صلح و سازش فقط یک بار برای مدت حداکثر تا دو ماه موضوع را به شورای حل اختلاف ارجاع نماید.

ماده 13- شورا مکلف است در اجراء ماده فوق برای حل و فصل دعاوی یا اختلاف و ایجاد صلح و سازش تلاش کند و نتیجه را اعم از حصول یا عدم حصول سازش در مهلت تعیین شده به مرجع قضائی ارجاع کننده برای تنظیم گزارش اصلاحی یا ادامه رسیدگی مستنداً اعلام نماید.

ماده 14- شورا باید اقدامات لازم را برای حفظ اموال صغیر، مجنون، شخص غیررشید که فاقد ولی یا قیم باشد و همچنین غایب مفقودالاثر، ماترك متوفای بلاوارث و اموال مجهول المالك به عمل آورد و بلافاصله مراتب را به مراجع صالح اعلام کند.

شورا حق دخل و تصرف در هیچ يك از اموال مذکور را ندارد.

ماده 15- در صورت اختلاف در صلاحیت محلی شوراها به ترتیب زیر اقدام می‌شود:

الف - در مورد شوراهای واقع در يك حوزه قضائی، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومی همان حوزه است.

ب - در مورد شوراهای واقع در حوزه‌های قضائی يك شهرستان یا استان، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومی حوزه قضائی شهرستان مرکز استان است.

ج - در مورد شوراهای واقع در دو استان، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومی شهرستان مرکز استانی است که ابتدائاً به صلاحیت شورای واقع در آن استان اظهارنظر شده است.

ماده 16- در صورت بروز اختلاف در صلاحیت شورا با سایر مراجع قضائی غیردادگستری در يك حوزه قضائی، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومی حوزه قضائی مربوط است و در حوزه‌های قضائی مختلف يك استان، حل اختلاف با شعبه اول دادگاه عمومی شهرستان مرکز همان استان است. در صورت تحقق اختلاف شورا با مراجع قضائی واقع در حوزه دو استان، به ترتیب مقرر در بند «ج» ماده (15) این قانون عمل خواهد شد.

ماده 17- در صورت بروز اختلاف در صلاحیت بین شورا و مرجع قضائی، نظر مرجع قضائی لازم‌الاتباع است.

مبحث پنجم - ترتیب رسیدگی در شورا

ماده 18- رسیدگی شورا با درخواست کتبی یا شفاهی به عمل می‌آید. درخواست شفاهی در صورت مجلس قید و

به امضاء خواهان یا متقاضی می‌رسد.

ماده 19- درخواست رسیدگی متضمن موارد زیر است:

1- نام و نام خانوادگی، مشخصات و نشانی طرفیت دعوا.

2- موضوع خواسته یا درخواست یا اتهام.

3- دلایل و مستندات درخواست.

ماده 20- رسیدگی قاضی شورا از حیث اصول و قواعد تابع مقررات **قانون آئین دادرسی مدنی و کیفری** است.

تبصره 1- اصول و قواعد حاکم بر رسیدگی شامل مقررات ناظر به صلاحیت، حق دفاع، حضور در دادرسی، رسیدگی به دلایل و مانند آن است.

تبصره 2- مقررات ناظر به وکالت، صدور رأی، واخواهی، تجدیدنظر و هزینه دادرسی، از حکم مقرر در ماده فوق مستثنی و تابع این قانون است.

ماده 21- رسیدگی شورا تابع تشریفات آئین دادرسی مدنی نیست.

تبصره 1- منظور از تشریفات، رسیدگی در این ماده مقررات ناظر به **شرایط شکلی دادخواست**، نحوه ابلاغ، تعیین اوقات رسیدگی، جلسه دادرسی و مانند آن است.

تبصره 2- چنانچه خوانده با دعوت شورا در جلسه رسیدگی حاضر نشود و یا لایحه‌ای ارسال نکند و این دعوت مطابق مقررات آئین دادرسی مدنی راجع به ابلاغ نباشد، شورا مکلف است او را با ارسال اخطاریه دعوت کند.

ماده 22- در مواردی که دعوی طاری یا مرتبط با دعوی اصلی از صلاحیت ذاتی شورا خارج باشد رسیدگی به هر دو دعوی در مرجع قضائی صالح به عمل می‌آید.

ماده 23- شورا علاوه بر رسیدگی به دلایل طرفین می‌تواند تحقیق محلی، معاینه محل، تأمین دلیل را نیز با ارجاع رئیس شورا توسط یکی از اعضاء به عمل آورد.

ماده 24- رسیدگی شورا در امور مدنی مستلزم پرداخت سی هزار (30/000) ریال و در امور کیفری پنج هزار (5.000) ریال به عنوان **هزینه دادرسی** است.

درآمد حاصل از هزینه دادرسی و موارد دیگر به خزانه واریز و صد درصد (100%) آن طبق بودجه سالانه به شوراهای حل اختلاف اختصاص می‌یابد تا در جهت تأمین هزینه‌های شورا صرف شود.

مبحث ششم - اتخاذ تصمیم و صدور رأی

ماده 25- در صورت حصول سازش میان طرفین، چنانچه موضوع در صلاحیت شورا باشد گزارش اصلاحی صادر و پس از تأیید قاضی شورا به طرفین ابلاغ می‌شود، در غیر این صورت موضوع سازش و شرایط آن به ترتیبی که واقع شده است در صورتمجلس منعکس و مراتب به مرجع قضائی صالح اعلام می‌شود.

ماده 26- در صورت **عدم حصول سازش**، چنانچه موضوع مطابق ماده (12) در صلاحیت شورا باشد قاضی

شورا پس از مشورت با اعضاء شورا و اخذ نظريه کتبي آنها رأي مقتضي صادر مي کند و در اين صورت **تنها نظر قاضي ملاک اخذ تصميم و صدور رأي است**. نظر اعضاء شورا و مستندات بايد ثبت و در پرونده منعکس شود. **ماده 27-** طرفين مي توانند **شخصاً** در شورا حضور يافته يا از **وکيل** استفاده نمايند.

ماده 28- رأي صادره از سوي قاضي شورا حضوري است مگر اين که محکوم عليه يا وکيل او در هيچ يك از جلسات رسيدگي با **عذر موجه حاضر نشده** و به طور کتبي **نيز دفاع ننموده** باشد و يا **اخطاريه ابلاغ واقعي نشده** باشد.

ماده 29- محکوم عليه غايب حق دارد به رأي غيابي ظرف مهلت بيست روز از تاريخ ابلاغ واقعي، اعتراض نمايد اين اعتراض **واخواهي** ناميده مي شود و قابل رسيدگي است.

ماده 30- **گزارش اصلاحي** شورا قابل اعتراض نمي باشد و **قطعي** است.

ماده 31- کليه آراء صادره موضوع مواد (9) و (11) اين قانون ظرف مدت **بيست روز** از تاريخ ابلاغ قابل تجديد نظر خواهي مي باشد. مرجع تجديد نظر از آراء شورا، قاضي شورا و مرجع تجديد نظر از آراء قاضي شورا دادگاه عمومي همان حوزه قضائي مي باشد. چنانچه مرجع تجديد نظر آراء صادره را نقض نمايد رأساً مبادرت به صدور رأي مي نمايد.

ماده 32- هرگاه در تنظيم يا نوشتن رأي سهو قلم رخ بدهد مانند از قلم افتادن کلمه اي يا اضافه شدن آن و يا اشتباه در محاسبه صورت گرفته باشد تا وقتي که نسبت به آراء مذکور اعتراض نشده است، قاضي شورا با درخواست ذي نفع رأي را تصحيح مي کند و رأي تصحيح شده به طرفين ابلاغ خواهد شد. تسليم رونوشت رأي اصلي بدون رأي تصحيح شده ممنوع است.

ماده 33- اجراء آراء قطعي در امور مدني به درخواست ذي نفع و با دستور قاضي شورا پس از صدور برگه اجرائيه مطابق مقررات مربوط به اجراء احکام دادگاهها توسط واحد اجراء احکام دادگستري محل به عمل مي آيد.

ماده 34- چنانچه محکوم عليه، محکوم به را پرداخت نکند و اموالي از وي به دست نيابد با تقاضاي ذي نفع و دستور قاضي مراتب جهت اعمال قانون نحوه اجراء محکوميتهاي مالي به اجراء احکام دادگستري اعلام مي شود.

مبحث هفتم - ساير مقررات

ماده 35- عضويت در شورا **افتخاري** است. ليکن قوه قضائيه به تناسب فعاليت و ميزان همکاري قضات، اعضاء و کارکنان شورا **پاداش** مناسب پرداخت مي کند.

ماده 36- در صورت فوت يا استعفاء يا عزل اعضاء شورا عضو علي البدل با دعوت رئيس حوزه قضائي جاگزين عضو مذکور مي شود.

ماده 37- در غياب عضو شورا با دعوت رئيس شورا عضو علي البدل عهده دار وظيفه وي خواهد شد.

ماده 38- چنانچه اعضاء شورا در انجام وظائف قانوني خود مرتكب تخلف شوند و يا حضور و مشاركت مناسب در جلسات شورا نداشته باشند يا شرايط عضويت در شورا را از دست بدهند رئيس حوزه قضائي مراتب را مستنداً جهت رسيدگي به **هيأت تخلفات اعضاء شورا** اعلام مي‌کند.

ماده 39- هيأت رسيدگي‌کننده به تخلفات مرکب از نماينده‌اي از سوي دادسراي انتظامي قضات، رئيس شوراي حل اختلاف استان و مسؤؤل حفاظت و اطلاعات دادگستري استان خواهدبود.

ماده 40- اعضاء هيأت رسيدگي‌کننده با ابلاغ رئيس قوه قضائيه براي مدت سه سال منصوب مي‌شوند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

ماده 41- چنانچه هيأت رسيدگي‌کننده پس از دعوت از عضو شورا و شنيدن اظهارات و دفاعيات وي فقدان يکي از شرايط عضويت يا غيبت غيرمجاز او را احراز نمايد حکم به **عزل** وي صادر مي‌کند، اين حکم قطعي است.

ماده 42- چنانچه قاضي شورا در انجام وظائف قانوني مربوط به شورا، مرتكب تخلف شود مراتب توسط رئيس حوزه قضائي يا هيأت موضوع ماده (40) اين قانون به دادسراي انتظامي قضات اعلام مي‌شود تا مطابق مقررات مربوط به تخلفات و جرائم قضات رسيدگي شود.

ماده 43- چنانچه اعضاء شورا در مقابل دريافت وجه يا سند پرداخت وجه يا مال يا ارائه خدمت به **نفع** يکي از طرفين **اظهارنظر** کنند، به مجازات بزه موضوع ماده (588) قانون مجازات اسلامي مصوب 2/3/1375 محکوم خواهندشد.

ماده 588 قانون مجازات اسلامي: **هر يك از داوران و مميّزان و کارشناسان اعم از اينکه توسط دادگاه معين شده باشد يا توسط طرفين، چنانچه در مقابل اخذ وجه يا مال به نفع يکي از طرفين اظهار نظر يا اتخاذ تصميم نمايد به حبس از شش ماه تا دو سال يا مجازات نقدي از سه تا دوازده ميليون ريال محکوم و آنچه گرفته است به عنوان مجازات مودي به نفع دولت ضبط خواهد شد**

ماده 44- چنانچه اعضاء شورا در آزمون استخدام قضات، وکالت دادگستري، مشاور حقوقي يا کارشناس رسمي دادگستري پذيرفته شوند و حداقل **سه سال سابقه** همکاري با شورا داشته باشند و حسن سابقه آنان به تأييد رئيس کل شوراهاي حل اختلاف استان برسد **مدت کارآموزي** آنان به **نصف**، تقليل خواهديافت.

ماده 45- پرونده‌هايي که تا زمان اجراء اين قانون منتهي به اتخاذ تصميم نشده باشد، با رعايت مقررات اين قانون در شوراهاي حل اختلاف رسيدگي و نسبت به آنها اتخاذ تصميم خواهدشد.

ماده 46- چنانچه به اعضاء شورا در مقام انجام وظيفه و يا به مناسبت آن **توهين** شود، مرتكب به مجازات بزه موضوع ماده (609) قانون مجازات اسلامي مصوب 2/3/1375 محکوم خواهدشد.

ماده 609 قانون مجازات اسلامی: هر کس با توجه به سمت، یکی از روسای سه قوه یا معاونان رئیس جمهور یا وزرا یا یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا نمایندگان مجلس خبرگان یا اعضای شورای نگهبان یا قضات یا اعضای دیوان محاسبات یا کارکنان وزارتخانه ها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها در حال انجام وظیفه یا بسبب آن توهین نماید به سه تا شش ماه حبس و یا تا 74 ضربه شلاق و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی محکوم می شود.

ماده 47- در مواردی که شورا به عنوان داور مورد توافق طرفین به دعاوی و اختلافات رسیدگی می کند رعایت مقررات مربوط به داوری مطابق قانون آئین دادرسی مدنی دادگاه عمومی و انقلاب الزامی است.

ماده 48- جهت تقویت و توسعه شوراهای، وزارتخانه ها و سازمانها و نهادهای دولتی و عمومی و قضائی ملزم به همکاری با این نهاد، به ویژه تأمین و تخصیص نیروی اداری و قضائی لازم از طریق مأمور به خدمت شدن کارکنان دولت در شوراهای هستند.

ماده 49- دولت هر ساله بودجه مورد نیاز شوراهای را براساس بودجه پیشنهادی قوه قضائیه در قالب ردیف مستقل پیش بینی می کند، تأمین امکانات اداری و تجهیزات و مکان و امور مالی و پشتیبانی شوراهای حل اختلاف به عهده قوه قضائیه است.

ماده 50 - آئین نامه اجرایی این قانون ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب توسط وزیر دادگستری تهیه و به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد.

ماده 51 - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون ملغی الاثر اعلام می گردد.

قانون فوق مشتمل بر پنجاه و یک ماده و ده تبصره در جلسه مورخ هجدهم تیر ماه یک هزار و سیصد و هشتاد و هفت کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (85) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجراء آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ 16/5/1387 به تأیید شورای نگهبان رسید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی